

3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
4. Редреева Т.О. Правове регулювання ринку цінних паперів: Навчальний посібник / Т.О. Редреева, К.І. Карабанова. - Волгоград: Видавництво Волгоградського державного університету, 2001. - 120 с.
5. Чалдаева Л.А. Рынок ценных бумаг. Теория и практика: учебник для бакалавров / Л.А. Чалдаева, А.А. Килячков. — 4-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательство Юрайт, 2014. — 832 с.
6. Грейдін О.І. Учасники правовідносин, що виникають на підставі договору (довірчого) управління цінними паперами / О.І. Грейдін // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. - Т. 23(62). - № 1. Юридические науки. - Симферополь: Таврич. нац. ун-т, 2010. - 476 с. - С. 340-346.

Piatnychuk I.D.

Ph.D., Associate Professor of Accounting and Auditing
Ivano-Frankivsk University of Law named after King Danylo Halytskyi, Ukraine

MODERN VIEW ON THE ACCOUNTING TOOLS

П'ятничук І.Д.

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту
Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького, Україна

СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД НА ІНСТРУМЕНТАРІЙ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

The article says about accounting tools that should be used in the modern business environment to implement the management purposes. The analysis gave an opportunity to single out two groups accounting tools: special and general methodological tools that will contribute to formation of more complete information for management decisions.

Keywords: tools, instructional techniques, accounting, accounting process, professional judgment.

У статті досліджено інструментарій бухгалтерського обліку, який необхідно застосовувати у сучасних умовах господарювання підприємств з метою реалізації управлінських цілей. Проведений аналіз дав можливість виокремити дві групи облікового інструментарію: загальнометодологічний та спеціальний інструментарій, що сприятиме формуванню більш повного інформаційного забезпечення процесу прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: інструментарій, методичні прийоми, бухгалтерський облік, обліковий процес, професійне судження.

Облікова інформація є найважливішою складовою інформаційного забезпечення системи управління діяльністю суб'єктів господарювання. Вона спрямована на реалізацію відокремлених управлінських цілей щодо сприяння стійкого розвитку підприємства і є чинником зростання якості управлінських бізнес-процесів.

У сучасних умовах значно зросла потреба в різноманітній обліковій інформації, яка обумовлена мінливістю бізнес-середовища підприємства та необхідністю моніторингу великої кількості операцій, процесів і явищ. Відповідно, збільшилися запити користувачів облікової інформації з метою прийняття та реалізації управлінських рішень на всіх ієрархічних рівнях.

Дослідженню проблемних питань бухгалтерського обліку присвятили свої праці такі іноземні та вітчизняні вчені-економісти, як: П. Й. Атамас, І. Білоусова, М. Т. Білуха, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, Й. Я. Даньків, В. А. Дерій, К. Друрі, Р. Ентоні, А. Г. Завгородній, Т. П. Карпова, В. Є. Керимов, С. А. Кузнецова, А. М. Кузьмінський, М. В. Кужельний, С. О. Левицька, Н. М. Малюга, М. Р. Метьюс, В. Моссаковський, В. Ф. Палій, А. А. Пилипенко, Н. І. Пилипів, М. С. Пушкар, І. Б. Садовська, С. В. Свірко, Я. В. Соколов, В. В. Сопко, П. Я. Хомин та ін. Однак, питання пов'язані із висвітленням інструментарію бухгалтерського обліку у сучасних ринкових умовах господарювання підприємств не достатньо висвітлено.

Облікова інформація повинна забезпечувати підтримку менеджменту підприємства за такими напрямками як формулювання бізнес-стратегій, планування і контроль видів діяльності, аналіз та прийняття управлінських рішень, ефективне використання ресурсів, підвищення продуктивності і збільшення вартості підприємства, збереження матеріальних і нематеріальних активів, корпоративне керівництво і внутрішній контроль. У зв'язку з цим, основними напрямками вдосконалення облікового процесу підприємства можуть бути:

правильна організація різних видів обліку; активне залучення користувачів облікової інформації у процес її формування; забезпечення тісного взаємозв'язку елементів облікової системи з бухгалтерським обліком; розвиток інструментарію бухгалтерського обліку, що дозволяє скоротити інформаційний розрив між ним та іншими обліковими підсистемами. Запропоновані напрями розвитку облікової системи дозволять підвищити ефективність її функціонування.

Важливим питанням у сучасних дослідженнях щодо проблемних ділянок бухгалтерського обліку є розвиток його інструментарію, який передбачає застосування певного набору методичних прийомів, які забезпечують підвищення інформативності облікової системи підприємства та формування обліково-аналітичного супроводу реалізації управлінських цілей. Склад облікової інформації, оперативність і можливість її інтеграції з іншими видами інформації визначають якість прийняття і реалізації управлінських рішень. Цим пояснюється актуальність питань вдосконалення облікової системи суб'єктів господарювання, що забезпечує інформаційну підтримку процесів управління підприємством.

Дослідники виділяють досить велику кількість аспектів дослідження облікової системи підприємства, що призводить до відсутності єдності в думках щодо структури облікової системи та застосування її інструментарію. Вважаємо, що при вирішенні цього питання слід враховувати види обліку, що утворюють облікову систему підприємства.

Оскільки, на загальнометодологічному рівні визначено, що бухгалтерський облік складається із фінансового та управлінського обліку, то вважаємо за необхідне при визначенні методичних прийомів бухгалтерського обліку враховувати не тільки ті, які притаманні фінансовому обліку, але й ті, які характерні для управлінського, що сприятиме формуванню більш повного інформаційного забезпечення системи управління підприємством.

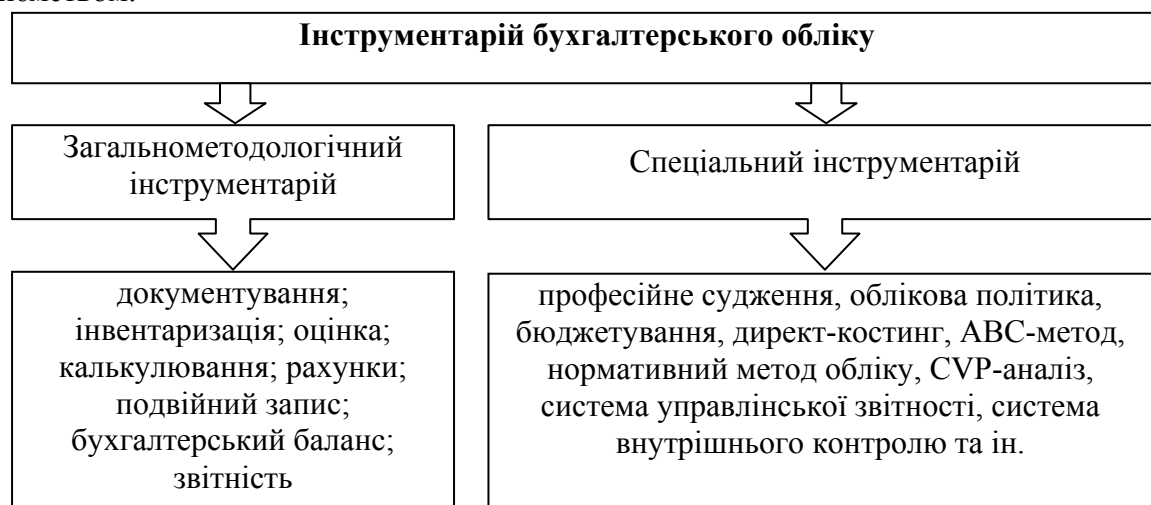

Рис. 1. Інструментарій бухгалтерського обліку

Джерело: розроблено автором.

У результаті вивчення спеціальної економічної літератури встановлено, що науковцями застосовується термін інструментарій бухгалтерського обліку, однак, ними не розглядається його дефініція. З огляду на вищенаведене, вважаємо за необхідне сформулювати авторське бачення сутності цього терміна, а саме: інструментарій бухгалтерського обліку – це сукупність облікових, аналітичних і контрольних прийомів бухгалтерського обліку, за допомогою яких відбувається збір, реєстрація, обробка, систематизація, аналіз, підготовка та передача облікової інформації, і які використовуються для ефективної реалізації управлінських рішень з метою досягнення запланованих результатів як діяльності підприємства в цілому, так і роботи окремих його підрозділів.

На основі вивченої літератури щодо інструментарію бухгалтерського обліку, вважаємо за необхідне розділити його на (рис. 1): загальнометодологічний та спеціальний інструментарій.

До загальнометодологічного інструментарію слід відносити традиційні методичні прийоми: документування; інвентаризація; оцінка; калькулювання; рахунки; подвійний запис; бухгалтерський баланс; звітність.

Дослідження наукових праць вчених економістів у сфері бухгалтерського обліку (у тому числі й управлінського) дало змогу визначити спеціальний інструментарій, який є важливим для формування необхідного інформаційного забезпечення системи управління, а саме: професійне судження, облікова політика, бюджетування, директ-костинг, ABC-метод, нормативний метод обліку, СVP-аналіз, система управлінської звітності, система внутрішнього контролю та ін.

Однією з основних завдань бухгалтерського обліку є забезпечення внутрішніх і зовнішніх користувачів інформацією, необхідною для підготовки обґрунтованих рішень. На показники, які відображені в бухгалтерській звітності, істотно впливає професійне судження фахівців, відповідальних за її формування. Тому логічно припустити, що частина показників, сформованих на основі професійного судження, може вплинути на рішення користувачів, але не відбитися на фінансових результатах господарюючого суб'єкта [1, с. 92].

Існування професійного судження як інструменту в обліковій системі зумовлене наявністю законодавчо закріпленого права вибору методів та способів ведення обліку, які мають бути обрані та закріплені в обліковій політиці підприємства. Виходячи з наведеного, при здійсненні вибору з наявних у законодавстві альтернатив бухгалтер повинен керуватися інтересами підприємства, особливо в частині вибору того чи іншого методу ведення бухгалтерського обліку з метою формування та надання достовірної інформації про діяльність підприємства. Іншим важливим аспектом застосування професійного судження бухгалтера є необхідність усунення невизначеності, зумовленої недосконалістю облікових нормативно-правових актів або відсутністю конкретних, визначених законодавством підходів до відображення тих чи інших господарських операцій. У таких випадках бухгалтер має на свій страх і ризик брати на себе відповідальність за формування конкретних положень облікової політики, які повинні забезпечувати достовірне відображення господарської діяльності [2, с. 196].

Вважаємо, що під професійним судженням доцільно розуміти обґрунтоване (мотивоване), незалежне судження фахівця з бухгалтерського обліку, щодо об'єктів обліку, способів формування звітності, засноване на спеціальних знаннях, досвіді фахівця, сформованій практиці відображення господарських операцій в умовах невизначеності [1, с. 95].

Професійне судження бухгалтера в Україні офіційно затвердилось із прийняттям Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», згідно з яким підприємство самостійно визначає за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів облікову політику підприємства [3].

Варто відмітити, що ведення обліку та складання звітності сьогодні ґрунтується на двох базових складових: перша – це основоположні принципи, функції та правила обліку і звітності, зазначені в законодавчо-нормативних документах; друга – це професійне судження облікового працівника [4, с. 301].

Таким чином, проведене дослідження дало змогу встановити, що інструментарій бухгалтерського обліку передбачає застосування певного набору методичних прийомів, які забезпечують підвищення інформативності облікової системи підприємства та формування обліково-аналітичного супроводу реалізації управлінських цілей.

Література:

1. Туякова З. С. Классификация профессионального суждения как современного инструментария бухгалтерского учета / З. С. Туякова, Е. В. Саталкина // Вестник ОГУ. – 2010. – №1 (107). – С. 90-97.

2. Юхименко-Назарук І. А. Особливості застосування професійного судження бухгалтера в умовах формування облікової політики підприємства: інституційний аспект / І.А. Юхименко-Назарук // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2014. – Вип. 2 (29). – С. 195-206.
3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність / Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV, зі змінами і доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
4. Сторожук Т. М. Необхідність застосування професійного судження бухгалтера / Т. М. Сторожук, О. А. Немировська // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – № 1. – С. 299-304.

Porokhnavets Ya.A.

Postgraduate

Ternopil National Economic University, Ukraine

PRACTICE OF IFRS, NAS AND US GAAP ACCOUNTING SYSTEM USING NATURAL RESOURCES

Порохнавець Я.А.

аспірант

Тернопільський національний економічний університет, Україна

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ IFRS, ПСБО ТА US GAAP У СИСТЕМІ ОБЛІКУ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

The article deals with the practical aspects of IFRS 6, NAS 33 and US GAAP in accounting system using natural resources to natural resources firms. The basic rules and regulations of the nominating each type standards. Concretized benefits and controversial moments of accounting in the use of natural resources.

Keywords: *the use of natural resources, exploration and evaluation of natural resources, the cost of mining companies, exploration and evaluation assets, the method of costs successful, full-cost method.*

В статті розглянуто практичні аспекти застосування IFRS 6, ПСБО 33 та US GAAP у системі обліку використання природних ресурсів підприємствами-природокористувачами. Розкрито основні норми та положення, що їх висуває кожний вид стандартів. Конкретизовано переваги та дискусійні моменти бухгалтерського обліку в галузі використання природних ресурсів.

Ключові слова: *природокористування, розвідка та оцінка природних ресурсів, витрати видобувного підприємства, активи розвідки та оцінки, метод успішних витрат, метод повних витрат.*

Методичні та організаційні засади обліку використання природних ресурсів, залежать саме від видів робіт, які є характерними для видобувних підприємств: починаючи з розвідки родовищ – до їх промислової експлуатації, тобто робіт з видобутку природних ресурсів як основного виду діяльності.

Видобувні підприємства, перед тим як безпосередньо перейти до своєї виробничої діяльності з добування корисних копалин, повинні пройти підготовчий етап процесу користування природними ресурсами, тобто передрозвідувальну стадію, стадію розвідки і оцінки, та процедуру розробки (підготовки) родовищ для їх промислової експлуатації.

Відповідно підприємства повинні ідентифікувати і окремо відображати витрати на передрозвідувальну діяльність, діяльність з розвідки і оцінки природних ресурсів та діяльність з розробки (освоєння родовищ мінеральних ресурсів). В такому випадку необхідно визначити, які витрати відносяться до витрат на передрозвідувальну діяльність і які – до витрат на діяльність з підготовки родовища, і розробити окрему облікову політику відносно цих видів витрат.

Розмежування стадій процесу використання природних ресурсів, звичайно, є умовним і проводиться відповідно до міжнародної практики підприємств видобувної галузі.

Так, починаючи з 2006 року діє Міжнародний стандарт фінансової звітності 6 «Розвідка та оцінка запасів корисних копалин». Цей стандарт регламентує облік активів і витрат добувного підприємства на стадії розвідки та оцінки запасів. Як відзначають розробники стандарту, витрати до початку розвідки та оцінки запасів корисних копалин та витрати після доведення технічної можливості здійснення видобування корисних копалин не входять в сферу регулювання МСФЗ 6 [1, с. 1].